

# Landsbygdspolitiskt program



## Landsbygdspolitiskt program

Antaget av partistyrelsen juni 2018

# Framtidens landsbygder

## När Sverige växer ska det vara möjligt att leva och utvecklas i hela landet.

Miljöpartiets landsbygdspolitiska program är ett dokument som pekar ut riktningen för vår landsbygdspolitik för hela Sverige. I vår vision om ett långsiktigt hållbart samhälle har landsbygderna en nyckelroll – ekologiskt, socialt och ekonomiskt. Moderna och utvecklade landsbygder är en förutsättning för att vi ska kunna möta framtidens utmaningar. Det handlar om produktion av livsmedel, vatten, biologisk mångfald, energi, turism, kulturlandskap, teknikutveckling och gröna näringar. Vi vill säkerställa goda förutsättningar för människor att bosätta sig, arbeta, leva och driva företag i våra lands- och glesbygder.

Sveriges landsbygder bjuder på ett rikt utbud av resurser och har samtidigt skiftande utmaningar och förutsättningar, från glesbygdens fjällbyar i norr till den bördiga jordbruksmarken längst i söder. Idag finns en obalans mellan stad och landsbygd och det är stor skillnad i tillgång till arbetstillfällen, utbildning, offentlig service, kollektivtrafik, mobiltäckning och bredband. Miljöpartiet vill driva en rättvis landsbygdspolitik som tar hänsyn

till de lokala förutsättningarna. Vi vill öka Sveriges självförsörjning och ge alla människor möjlighet till delaktighet i samhällsbygget. Vi vill stärka lokal demokrati och lokal förvaltning. Vi vill utveckla Sverige tillsammans.

## Grunden i Miljöpartiets landsbygdspolitik kan sammanfattas i fem punkter:

- Investera för att minska regionala skillnader och förbättra förutsättningarna för människor att arbeta, leva och bo i landsbygderna.
- Utveckla landsbygdernas roll som motor för Sveriges omställning till ett mer hållbart samhälle, med fokus på mat, energi, levande natur och resurshushållning.
- Satsa på goda kommunikationer, tåg och kollektivtrafik i hela landet.
- Främja företagande och sysselsättning på ett långsiktigt hållbart och jämställt sätt.
- Investera i digitalisering för landsbygdsutveckling i hela landet.

## Framtidens landsbygder

Miljöpartiet har en vision om ett hållbart Sverige där det är lätt att bo, studera och arbeta både i och utanför staden och där väl utbyggd kollektivtrafik, järnväg och digital infrastruktur gör att allt fler väljer att leva på landsbygden, både i norr och i söder.

Vi vill se ett lantbruk i Sverige som säkrar en hög självförsörjning av livsmedel, foder, energi och råvaror. Ett lantbruk där råvaror, energi och tjänster produceras nära konsumenten, där förädlingen i ökad utsträckning sker lokalt och där efterfrågan på svenskproducerade ekologiska livsmedel stadigt ökar. Fler ska kunna delta i livsmedelsförsörjningen, till exempel genom andelsodling. Vi vill ha cirkulära system och utveckla avfalls- och avloppssystem så att kretsloppen sluts och näringsämnen återförs till odlingsmark.

Med en grön modern landsbygdspolitik kan såväl stora som små företag inom de gröna näringarna stimuleras att använda hållbara metoder som stärker biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster. Vi vill se ökad lokal förädling av produkter inom jord- och skogsbruk och en innovativ produktutveckling. Sverige ska ligga i framkant inom smakrika och ekologiska livsmedel, och resurseffektiva, förnybara material och produkter från skogen. Även inom andra branscher, både inom tjänste- och produktionssektorn, vill vi satsa för ett växande företagande på landsbygden, fler arbetstillfällen och ökade investeringar.

När jordbruk, skogsbruk, jakt och fiske har anpassats till de platsspecifika förutsättningarna får vi motståndskraftiga, artrika och

produktiva ekosystem. Trädridåer, diken och återskapade våtmarker skyddar och gynnar insekter, fåglar och andra djur. Våra djur går på bete och vi har varierande landskap med öppna marker som uppskattas av både gäster och fastboende. Det hållbara jordbruket och skogsbruket skapar vackra omgivningar och unika utvecklingsmöjligheter för en växande besöksnäring, naturturism och ekoturism.

Digitaliseringen öppnar för nya innovativa lösningar gällande landsbygdsbaserat företagande och offentlig service som vård, utbildning och omsorg. Detta ger fler människor möjlighet att bo kvar i eller flytta till glesbygd. I vårt framtida Sverige ger mobila vårdteam vård med god tillgänglighet och hög kvalitet, som kompletteras med it-baserade vårdkontakter. Tillgången till grundskola och gymnasieprogram med undervisning av hög kvalitet har stärkts i hela landet, liksom möjligheterna till högre utbildning, språkundervisning och specialundervisning. Även här används it-baserade metoder som ett viktigt komplement till traditionell undervisning. Den digitala infrastrukturen är väl utbyggd, säker och välfungerande.

I vårt framtida Sverige finns självklara mötesplatser på landsbygderna där arbetsplatser och företag samsas med lokaler för föreningsliv, kultur och andra aktiviteter. Den lokala gemenskapen är välkomnande och initiativrik. En ökad efterfrågan har lett till ett kraftigt ökat byggande av bostäder. Bostadsutbudet är varierat och även äldre och ungdomar kan hitta en lägenhet. Med fler boende på landsbygden har kollektivtrafiken nya möjligheter.

Samåkning, bilpoolssystem och anropsstyrd

trafik samverkar för ökad mobilitet. Både biogasfordon och elfordon är vanliga och förnybara drivmedel produceras lokalt.

Med en hållbar landsbygdspolitik blir Sveriges landsbygder i framtiden ett alternativ för betydligt fler, fulla av möjligheter och med en kraftfull roll som motor för omställningen till världens första fossilfria välfärdsland.

## Viktiga landsbygdsbeslut från regeringen sedan valet 2014

Miljöpartiet har i regering under mandatperioden 2014–2018 drivit frågor för att nå en levande och livskraftig landsbygd. Här beskrivs flera av de viktiga besluten, utan inbördes prioritering:

1. 75 förslag för levande landsbygd. Regeringen tillsatte i juni 2015 en landsbygdskommitté med representanter från alla riksdagens partier. Kommitténs förslag ledde till en proposition om en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder.
2. Översyn av systemet för kostnadsutjämning för kommuner och landsting. Regeringen har tillsatt en utredning för att se över och föreslå ändringar för att uppdatera kostnadsutjämningen.
3. Omlokalisering av både nya och existerande myndigheter till olika orter i landet.
4. En nationell livsmedelsstrategi och handlingsplan. Regeringen har tagit fram en nationell livsmedelsstrategi och handlingsplan som bland annat innehåller nya och höjda mål för offentlig upphandling av ekologiska livsmedel och mål om ökad andel av jordbruksmarken som ska odlas ekologiskt.
5. Ekologiskt jordbruk. Regeringen har genomfört stora satsningar på omställning till ekologiskt jordbruk och för ängs- och betesmarker inom landsbygdsprogrammet.
6. Program för odlad mångfald. Regeringen har satsat på växtförädling och ökat stödet till det nationella programmet för odlad mångfald.
7. Fördubbling av Skogsstyrelsens anslag för hyggesfritt. Med ökade medel kan Skogsstyrelsen öka insatserna inom rådgivning, information och forskning.
8. Rikstäckande nyckelbiotopinventering. Regeringen har gett Skogsstyrelsen i uppdrag att genomföra en ny landsomfattande inventering av nyckelbiotoper i skogen.
9. Nationellt skogsprogram. Regeringen har inlett arbetet med ett nationellt skogsprogram, för jobb och utveckling i hela landet och för en växande bioekonomi inom ramen för att de nationella miljömålen nås.
10. Blå fångstgrödor för minskad övergödning i havet. Regeringen har avsatt 10 miljoner kronor 2018 till så kallade blå fångstgrödor, vattenbruk som tar upp näringsämnen ur havet.
11. Ökade anslag till viltskador. Regeringen har ökat anslagen till viltskador för att minska risken för ekonomisk skada för en enskild person.

12. Ökad samverkan mellan viltvård och turistnäring. Regeringen har stärkt naturvårdens och den lokala turistnäringens representation i viltvårdsdelegationerna.
13. Skötsel och skydd av värdefull natur. Regeringen har ökat anslagen med cirka en miljard kronor per år, samt anslagen till biotopskydd och naturvårdsavtal med ytterligare 350 miljoner kronor per år.
14. Nytt presstöd för journalistik i områden som är svagt eller inte alls bevakade.
15. Breddband i hela landet. Regeringen har tagit fram en ny breddbandsstrategi med målet att hela Sverige ska ha tillgång till snabbt breddband år 2025. Regeringen har satsat en extra miljard på breddbandsutbyggnad i landsbygd och infört regionala breddbandskoordinatorer för att stödja breddbandsutbyggnaden.
16. Internetgaranti för privatpersoner. Regeringen har infört en statlig internetgaranti på minst 10 Mbit/s. Det är ett stöd till privatpersoner för att få tillgång till digitala tjänster oavsett var i landet man bor.
17. 100 procent förnybar el 2040. Regeringen har kommit överens med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna om att Sveriges elsystem ska vara robust, ha hög leveranssäkerhet, låg miljöpåverkan och ge el till konkurrenskraftiga priser. Målet är 100 procent förnybar elproduktion år 2040.
18. Miljöanpassad vattenkraft. Regeringen har, efter förhandlingar med andra partier, lagt ett lagförslag om att miljöanpassa vattenkraften.
19. Ökat stöd till solceller och förenkling för den som vill sätta upp solceller. Regeringen har tjugodubblat investeringsstödet för solcellsanläggningar, slopat momskravet för företag med liten omsättning som säljer överskottsel från solceller, samt infört en skattereduktion för mikroproducenter av förnybar el.
20. Klimatklivet. Regeringens satsning, som administreras av Naturvårdsverket, stödjer klimatsatsningar som till exempel laddinfrastruktur för elfordon, biogas-anläggningar, utbyggnad av mindre fjärrvärmenät, cykelbanor och kommunikationsinsatser.
21. Stöd till energilagring. För att öka möjligheterna för privatpersoner att lagra egenproducerad el har regeringen avsatt 175 miljoner kronor i stöd under perioden 2016–2019.
22. Utökat elcertifikatsystemet för förnybar energi. Elcertifikaten ska tillföras 18 TWh (terawattimmar). Satsningen ger nya möjligheter för produktion av förnybar el i Sverige och innebär ett tillskott motsvarande hushållselen för över 3,5 miljoner villor.
23. Nationellt forum för smarta elnät. Regeringen har beslutat att satsa 10 miljoner kronor per år under 2016–2019 på ett nationellt forum för smarta elnät.
24. Förbud för brytning av uran. Regeringens beslut innebär att det inte är tillåtet att bryta, bearbeta eller anrika uran.
25. Strategi för hållbar upphandling. Regeringen har tagit fram en nationell strategi för hållbar upphandling. Den nya

Upphandlingsmyndigheten tar fram stöd för hållbar upphandling och kriterier för klimatsmart upphandling, vilket bland annat förväntas gynna ekologiskt jordbruk i Sverige.

26. Mer tåg i hela landet. Regeringen har höjt kraven på SJ. Den nya bolagsordningen säger att SJ ska ”bidra till att uppfylla de transportpolitiska målen och därmed en långsiktigt hållbar transportförsörjning i hela landet”.
27. Järnvägssatsningar. För perioden 2018–2029 avsätter regeringen cirka 700 miljarder kronor till järnvägssatsningar – den största budgeten för infrastruktur i modern tid. Satsningen innebär att medlen för underhåll av järnväg ökar med 47 procent. Planen omfattar flera nya järnvägsbyggen och upprustning av befintlig järnväg i hela landet, inte minst i landsbygd.
28. Ökat järnvägsunderhåll. Regeringen har ökat anslagen till kollektivtrafik i glesbygd och ökat järnvägsunderhållet med över 1,4 miljarder kronor per år under 2016–2018.
29. Nattågen räddas. Regeringen har beslutat om en särskild satsning på nattågstrafik och skapat nya, förbättrade förutsättningar för att investera och rusta tågen.
30. Hållbar kollektivtrafik i landsbygd. Regeringen har gett Trafikverket och Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) i uppdrag att främja hållbara transporter på landsbygden.
31. Ökat stöd till klimatanpassning. Regeringen har höjt anslaget för klimatan-

passning och förebyggande insatser mot jordskred och andra naturolyckor.

32. Investeringsstöd för små hyresrätter energieffektiva hyresrätter. Regeringen har infört ett statligt stöd som möjliggör byggande av små energieffektiva hyresrätter i hela landet, även i kommuner med sämre ekonomiska förutsättningar.

## Ekonomi och demokrati

Miljöpartiet strävar efter en värld där alla kan leva goda liv utan att försämra förutsättningarna för kommande generationer. Vi vill föra en politik där vi lever inom naturens ramar, med insikt om vårt djupa beroende av varandra. Vi vill vara en röst för dem som inte kan göra sina röster hörda. Denna gränslösa solidaritet kan uttryckas trefaldigt:

- solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet
- solidaritet med kommande generationer
- solidaritet med världens alla människor

Miljöpartiet vill ställa om till en ekonomi som tar långsiktig hänsyn till miljön och människors välbefinnande. Den ekonomiska politiken ska bidra till detta. Ekonomin måste rymmas inom planetens gränser och samhället utvecklas utan överkonsumtion av resurser. Den ekonomiska politiken ska sträva efter jämlikhet.

Miljöpartiets vision innebär en mer delande och cirkulär ekonomi, mer grön skatteväxling och att de finansiella marknaderna används som katalysator för den omställning som måste ske. Genom höjda miljö- och klimat-skatter möjliggörs sänkningar av skatten på



arbete och investeringar i ny teknik såsom bredband, energieffektivisering eller fossilfri produktion. De finansiella marknaderna bör regleras så att klimat- och miljörisker synliggörs och kapitalet styrs rätt.

Företag ska ha bra förutsättningar att verka i hela landet. Hela Sverige ska vara uppkopplat och digitaliseringen ska användas för att utveckla levande landsbygder och ett smart, grönt samhälle. Miljöpartiet vill se omfattande ekonomiska reformer för att utveckla landsbygderna i Sverige. Vi vill stärka jord- och skogsbrukets roll i omställningen till ett mer hållbart samhälle. Vi vill underlätta för småföretagare och sänka skatten för små företag. Miljöpartiet vill ta tillvara den sociala innovationskraft och samhällsnytta som sociala företag kan bidra med. Sociala innovationer kan möta samhällsutmaningar med nya ideer och lösningar som höjer kvaliteten och förbättrar samhällets tjänster till medborgarna. Det skapar ett mer inkluderat och hållbart samhälle. Mikrofonden och de regionala Mikrofonderna erbjuder stöd till verksamheter och projekt inom social ekonomi eller lokal utveckling. Vi vill också öka möjligheterna att återföra värden som skapas på landsbygd, till exempel inom energisektorn.

Miljöpartiet har i regering utvecklat det kommunala utjämningsystemet mellan kommuner och landsting så att de kommuner där invånarna har högst inkomster idag bidrar mer till kommuner med lägre inkomster. Vi har också tillsatt en utredning som ska se över och föreslå ändringar så att strukturella kostnadsskillnader mellan kommuner och landsting i tillräcklig grad fångas upp av det

kommunala utjämningsystemet. Vi vill särskilt se till de utmaningar som möter kommuner med hög andel säsongsboende.

## Miljöpartiet vill

- höja grundavdraget och sänka arbetsgi- varavgifterna i ekonomiskt utsatta gles- bygdskommuner
- utreda hur Mikrofonden Sverige kan stärkas i att främja social ekonomi och hållbar utveckling
- skapa bra förutsättningar för sociala före- tag att växa och verka i nära samarbete med offentlig sektor
- utreda möjligheten att fastighetsskatten på vattenkraftverk tillfaller den region där kraftverken finns
- införa ett HYBER-avdrag (hyra-begag- nat-reparation)
- reformera ROT-avdraget så det riktas om till ett stöd för energi- och klimatsmarta åtgärder och renoveringar.

## Arbetsmarknad och etablering

Miljöpartiet står för en arbetsmarknadspoli- tik som främjar framväxt av jobb och företag på landsbygderna. I regering har Miljöpartiet gjort det enklare och billigare för småföretag att anställa personal och underlättat för den som anställer nyanlända eller långstidsar- betslösa. Det är viktiga steg i en utveckling som vi vill fortsätta driva.

En del av näringslivet utgår från platsbundna resurser som jord, skog och vatten, och har

stor betydelse för hela Sveriges hållbarhet. När vatten-, vind- och solkraft byggs ut och när regeringen satsar på biodrivmedel är det landsbygdens gröna näringar som gör jobbet. Miljöpartiet vill driva en arbetsmarknadspolitik som främjar framväxt av jobb och företag inom jord- och skogsbruk, som bidrar till ökad självförsörjning av mat, energi och material, och som främjar cirkulära system. Här behövs forskning, innovationskraft och stöd för att stimulera nya, gröna verksamheter. Upphandling i offentlig sektor är en viktig möjlighet för att främja näringar på landsbygden.

Miljöpartiet vill ge fler människor möjlighet till arbete, även personer som idag står långt ifrån arbetsmarknaden. Miljöpartiet vill stärka och utveckla regioners och kommuners roll i den lokala arbetsmarknadspolitiken. Vi vill pröva att låta kommuner ta över matchningsuppdraget från Arbetsförmedlingen. Antalet platser på yrkeshögskolor ska öka i hela landet, och det ska bli enklare för kommuner att starta en yrkeshögskola.

## Miljöpartiet vill

- fortsätta stärka möjligheterna att starta eget och att våga anställa personal
- erbjuda innovations- och utvecklingsmedel för nya företag och entreprenörer för att främja grön omställning av industrier och hela branscher
- stärka offentlig upphandling för att öka möjligheterna för mindre, lokala aktörer att delta, till exempel genom kunskaps- höjande insatser eller delad upphandling
- utveckla samverkan mellan arbetsförmedlingen, regioner och kommuner, och

stärka regioners och kommuners roll i matchning och vuxenstudier

- främja företagande inom lokal matkultur, matproduktion och förädling
- fortsätta skydda mer natur, vilket bidrar till fler jobb inom besöksnäringen.

## Jordbruk

Miljöpartiet vill utveckla jordbruket på ett sätt som långsiktigt stärker Sveriges matsäkerhet och ger ökad produktion och förädling av livsmedel i Sverige. Vårt mål är ett hållbart och 100 procent ekologiskt jordbruk i hela landet som ger fler arbetstillfällen och där effektiva, fossilfria och kretsloppsriktade metoder utvecklas. Vi vill öka självförsörjningen på utsäde, proteinfoder, växtskydd och gödsel för att göra Sverige mindre sårbart i händelse av extremväder eller annan kris. Jordbruket har en viktig roll i att bidra till att uppfylla miljömålen, till exempel målen om ett rikt odlingslandskap, biologisk mångfald, ingen övergödning och myllrande våtmarker. Vi vill öka skyddet mot exploatering av värdefull jordbruksmark.

Vi vill se fler aktiva och framgångsrika jordbrukare i Sverige och vi vill underlätta för jordbruksföretagande som står på flera ben. Miljöpartiet vill öka resurserna till stöd, rådgivning och forskning för hållbart jordbruk inom landsbygdsprogrammet. Vi vill satsa på odlad mångfald, på att värna utrotningshotade husdjursraser och på att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat. Djurhållning som ger friska och välmående djur ska premieras, både för djurens egen välfärd och för att friska djur ger lägre miljöpåverkan än



sjuka djur. Vi vill också minska lustgas- och metanavgång från gödsel. Det görs allra bäst genom att röta gödseln till biogas.

Kretsloppen inom lantbruket måste slutas och samtidigt göras giftfria. Användningen av bekämpningsmedel, handelsgödsel och fossilbaserad energi behöver minska. Vi vill återinföra skatten på handelsgödsel, öka resurserna för rådgivning och fortsätta satsa för omställning till en fossilfri transportsektor. Vi vill utveckla krav på obligatorisk fosforutvinning ur slam och öka cirkulationen av näringsämnen genom förbättrade system för avlopp och avfall.

I Sverige idag är cirka hälften av alla vilda arter helt eller delvis knutna till odlingslandskapet, i synnerhet till naturbetesmarker. Dessa områden minskar eftersom det är brist på betesdjur och ekonomiska incitament för skötsel av markerna saknas. Det drabbar särskilt pollinerare såsom bin och fjärilar, vilka är livsviktiga för vår livsmedelsproduktion. Miljöpartiet vill satsa på att behålla öppna och varierade landskap, och öka stödet till skötsel av ängs- och betesmarker.

Utvecklingen i Sverige påverkas också av den EU-gemensamma jordbrukspolitiken inom CAP (Common Agricultural Policy). Miljöpartiet vill driva en aktiv politik på EU-nivå för ekologiskt och hållbart jordbruk, med fortsatta satsningar för biologisk mångfald. På sikt vill vi fasa ut direktstöden till förmån för miljöersättningar och landsbygdsutveckling.

## Miljöpartiet vill

- gynna omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi når målet att minst

40 procent av jordbruksmarken ska brukas ekologiskt 2030, målet om 60 procent ekologiska livsmedel i offentlig upphandling, och tar sikte på 100 procent ekologiskt jordbruk

- införa ett nationellt mål för självförsörjningsgrad på 80 procent och tillsätta en parlamentarisk utredning för att få en bred politisk samling om hur detta mål ska kunna uppnås
- sätta ett mål för arealen naturbetesmarker och öka miljöersättningen för ängs- och betesmarker
- skydda värdefull jordbruksmark från exploatering
- ställa tuffare krav på miljö och djurskydd när offentlig sektor upphandlar mat – sjukhus, skolor och annan skattefinansierad verksamhet ska vara föregångare inom god, ekologisk mat och servera klimatsmart mat som norm, all mat som serveras ska minst möta kraven i svensk djurskyddslag
- stödja utveckling av nya vegetariska livsmedel och odling av svenska proteingrödor
- införa en skatt på antibiotika i köttproduktion som gynnar eller undantar djuruppfödning med låg antibiotikainvändning, skatten ska gälla på allt kött som säljs i Sverige, även kött som produceras i andra länder
- satsa på förebyggande arbete och moderna lösningar för avlopp och avfall, så att kretsloppen för näringsämnen sluts utan att farliga ämnen sprids

- fortsätta satsa på småskaliga slakterier för att möjliggöra kortare djurtransporter
- möjliggöra investeringsbidrag för fossilfri jord- och skogsbruksteknik och systemlösningar.

## Fiske, vattenbruk, rennärning, jakt och gruvor

Miljöpartiet vill ha en levande kust med ett hållbart kustnära fiske. Vi vill satsa på ökad forskning och samarbeten för friskare hav och vatten, införa ett stopp för överfiske i havet och förbjuda bottentrålning. Vi vill minska miljöpåverkan från fiskodling och främja hållbart vattenbruk, till exempel fiskarter som föds upp på vegetabiliskt foder eller vattenbruk i slutna system. Vi vill värna biologisk mångfald i våra vattendrag och sjöar och ha en miljöanpassad vattenkraft. Verksamheter som gruvor, jord- och skogsbruk eller exploatering av strandzoner ska ske på ett sätt som inte skadar livet i vattnet. Miljöpartiet kommer att fortsätta driva krav om hållbart fiske på EU-nivå, både gällande fiske inom EU och i handelsavtal med andra länder.

Rennärningen är förbehållen samerna i Sverige. Rätten är grundlagsskyddad och bygger på så kallad urminneshävd. Idag finns cirka 5000 renägare och cirka 2 500 personer som är beroende av inkomster från renskötsel. Rennärningen hotas av minskad tillgång på betesmarker och av störningar som skogsbruk, gruvnäring, infrastruktur och rovdjur. Vi vill stärka samers inflytande till exempel vid utbyggnad av gruvor. Vi vill också att Sverige ska ta ansvar för och ge upprättelse för historiska övergrepp.

Miljöpartiet vill gå mot en ekosystembaserad viltförvaltning med en flerartsförvaltning. Vi vill vårda helheten och utveckla viltskötsel eller viltvårdsområden. Vi vill se över utdelningen från Viltvårdsfonden så att den blir sökbar för fler. Licensjakt ska inte ske innan vi har uppnått långsiktigt livskraftiga rovdjurspopulationer. Däremot anser vi att det är befogat med skyddsjakt på rovdjur som orsakar särskilt stora problem. Livskraftiga rovdjursstammar är viktiga för ekosystemen, men också för friluftslivet och turismen.

Sverige står för runt 90 procent av produktionen av järnmalm i EU. Stålintustrin, gruv- och mineralnäringen står för cirka 10 procent av den svenska bruttoexporten och ger många arbetstillfällen. Samtidigt innebär verksamheterna stor miljöpåverkan, till exempel användningen av en ändlig resurs, spridning av föroreningar till luft, mark och vatten, ändrad landskapsbild, energianvändning och buller. Miljöpartiet vill minska den negativa påverkan från gruvnäringen och säkra att gruvnäringen betalar för återställning av mark. Vi vill återanvända och återvinna metaller och mineraler som redan är i omlopp. Den cirkulära ekonomin behöver stärkas.

### Miljöpartiet vill

- satsa på ett hållbart vattenbruk och se över regelsystemet för vattenbruk
- förbjuda bottentrålning och skydda återväxten av fisk
- stärka urfolket samernas självbestämmande och inflytande – Sverige ska skriva under ILO:s konvention 169 om urfolks rättigheter

- ge samerna ersättning för intrång som sker på traditionell samisk mark i samband med annan näringsverksamhet, till exempel gruvbrytning och vindkraft
- öka anslaget till åtgärder som förebygger rovdjursangrepp på tamdjur och ger ersättning när angrepp inträffat
- höja mineralavgiften och öka återvinningen av metaller och mineraler och främja cirkulära affärsmodeller.

## Skogsbruk

Skogsbruket är avgörande för en grön omställning och ger arbetstillfällen och ekonomisk utveckling. Skogen bidrar med viktiga resurser som papper, byggnadsmaterial, drivmedel och energi. Samtidigt vill vi skydda och bevara värdefull natur och djur- och växtarter. Miljöpartiet vill se bruksmetoder som skapar skogar med olikåldriga träd, lövslag och kvarlämnad död ved, med särskild hänsyn till våra rödlistade arter. Vi vill främja hyggesfria skogsbruksmetoder som ger fördelar för biologisk mångfald, friluftslivet och rennäringen.

En omställning till ett fossilfritt samhälle kan innebära en ökad efterfråga på skogsråvara och uttaget måste ske inom naturens gränser. Allt fler gammelskogar försvinner och allt fler arter hotas av skogsbruket. Det kan finnas målkonflikter mellan ett skogsbruk som är optimalt ur klimatperspektiv och ett skogsbruk som är optimalt för att nå andra miljömål, till exempel en giftfri miljö, försurning eller artbevarande. Målkonflikten beror på vilket tidsperspektiv som används och vad skogsråvaran används till. Skogen behöver

brukas hållbart för att fungera som kolsänka, bevara biologisk mångfald och för att vi ska nå våra nationella miljömål.

Klimatförändringarna kommer att innebära förändrade förutsättningar för skogsbruket, med fler skadeinsekter, arter som sprids på nya områden och mer extremt väder såsom torka, bränder och översvämningar. Skogsbruket behöver därför klimatanpassas. Risken för skogsbrand kan minska genom att välja rätt trädslag till lämplig mark, öka inslaget av lövskog och genom restriktioner för maskinkörning i skogen vid stark torka. Miljöpartiet har länge drivit på för ökade resurser till krisberedskap och klimatanpassning eftersom klimatförändringarna gör att bland annat skogsbränder blir allt vanligare. Vi anser att kapaciteten att bekämpa skogsbränder ska finnas stationerad i Norden. Kommuner och landsting ska ta fram handlingsplaner för att klara värmeböljor.

Miljöpartiet vill i högre utsträckning använda stöd i landsbygdsprogrammet för åtgärder som bevarar kultur- och naturmiljöer i skogen. Byggsektorns negativa klimatpåverkan kan minskas avsevärt samtidigt som nya jobb skapas och bostäder byggs med god kvalitet, detta genom att fler hus byggs i massiv trästomme och i serietillverkning.

## Miljöpartiet vill

- gynna ett hållbart brukande av skogen, bland annat genom styrning av hur staten brukar den skog vi äger tillsammans
- öka resurserna för skydd av värdefull natur och för naturvårdsskötsel med syfte att öka den biologiska mångfalden

- främja hyggessfria skogsbruksmetoder
- skärpa kraven i offentlig upphandling, så att svenska inköp inte bidrar till regnskogsskövling utan hellre gynnar svensk produktion
- ändra skogsvårdslagen så att större miljöhänsyn tas
- förstärka insatser mot olaglig terrängkörning och nedskräpning
- öka andelen hus som byggs med massiv trästomme
- öka resurserna till krisberedskap och klimatanpassning kopplat till extrema vädersituationer som torka och bränder
- se ett nordiskt samarbete runt förmågan att bekämpa skogsbränder, exempelvis genom att ha en gemensam kapacitet av brandflygplan.

## Friluftsliv och turism

Friluftslivet bidrar till en god hälsa, naturförståelse och regional utveckling. Miljöpartiet vill satsa riktade statliga medel på friluftslivet. Vi vill värna allemansrätten och öka medvetenheten och respekten hos både markägare och nyttjare. Människor har rätt att korsa annans mark och skyldighet att se till att göra det utan att orsaka skada. Vi vill se en kunskapsatsning och ett fortsatt arbete för att fler människor ska hitta ut till naturen och få ökad förståelse för den biologiska mångfaldens många värden. Vi vill underlätta friluftslivet i hela landet, stärka friluftslivets organisationer och ge kommuner förutsättningar att leva upp till de friluftspolitiska målen. Vi ser också behov av att förbättra skötseln av många naturreservat för

att stärka både miljönytta och tillgänglighet. Strandskyddet är viktigt för friluftsliv, turism, biologisk mångfald och klimatanpassning. Vi står upp för ett starkt strandskydd.

Turismen i Sverige har blivit en mycket viktig näring och är viktig för sysselsättningen. År 2016 uppskattades turismen i Sverige omsätta nästan 300 miljarder kronor. Vi vill att fler väljer att turista i Sverige. Besöksnäringen i landsbygd växer och många besökare väljer Sverige för att uppleva vackra, ostörda naturmiljöer. Miljöpartiet vill skydda natur, sköta de skyddade områdena och göra dem tillgängliga med spångar och leder.

## Miljöpartiet vill

- öka resurserna för skydd av värdefull natur och för naturvårdsskötsel, med syfte att öka den biologiska mångfalden
- stärka forskning, kunskap och utveckling inom besöksbranschen för hållbar turism i Sverige
- underlätta för marknadsföring av miljö- och ekoturism genom att främja och underlätta för certifiering eller liknande
- utjämna de ojämlika reglerna kring socialavgiftslagen så att inte friluftslivsorganisationerna missgynnas som idag
- ge kommunerna resurser för och ett uppdrag att främja friluftslivet.

## Energi

Under Miljöpartiets ledning har Sverige nu satt målet att 100 procent av vår elproduktion ska vara förnybar. Miljöpartiets mål är 100 procent förnybar energi. Sveriges landsbyg-

der har fantastiska förutsättningar för ökad produktion av förnybar energi, med vattenkraft, skog, jordbruksmark och bra lägen för energi från vind och sol.

För Miljöpartiet är det av största vikt att utbyggnaden av förnybar energi stärker den lokala ekonomin. Det kan ske genom att fastighetsskatten för vindkraftverk går till de kommuner där vindkraftverken finns, och att närboende erbjuds möjlighet att köpa andelar av ägandet när det byggs vindkraft. Vi vill också utreda möjligheten att fastighetsskatten på vattenkraften tillfaller den region där kraftverken finns.

Energien vi använder ska vara klimatsmart, miljövänlig och långsiktigt hållbar. Energiproduktion ska ske med hänsyn till lokalsamhället, biologisk mångfald och kulturarv. Det behövs fortsatt energieffektivisering och styrning för att nyttja olika typer av bränslen så effektivt som möjligt.

Med Miljöpartiet i regering har stödet till solceller ökat 20 gånger, det ger fler möjlighet att producera sin egen energi. I riksdagen har vi bidragit till en bred energiöverenskommelse som har lett till att vindkraften under 2017 byggts ut mer än någonsin tidigare och till att Sverige exporterar allt mer el. Det skapar tusentals jobb och utveckling i hela landet, och ger våra grannländer möjlighet att fasa ut fossil elproduktion.

Vattenkraften är viktig för att nå målet om 100 procent förnybar elproduktion till år 2040. En viktig del av energiöverenskommelsen är att all svensk vattenkraft ska anpassas till moderna miljövillkor. Vi vill säkerställa vandringsvägar för fisk i Sveriges vattendrag,

det är viktigt både för biologisk mångfald och lokalsamhället.

Miljöpartiet vill uppgradera det svenska stamnätet för el så att hela landet får ett smart, flexibelt och robust elnät som klarar av en ökad andel förnybar el, och som står emot allt värre oväder.

## Miljöpartiet vill

- underlätta för människor att producera egen förnybar energi – det ska vara enklare och mer lönsamt att investera i förnybar energi, till exempel i solceller och solvärme
- göra energiomställningen tillsammans – närboende ska erbjudas möjlighet att köpa andelar av ägandet när det byggs vindkraft och de kommuner där vindkraftverken finns ska få intäkterna från fastighetsskatten
- utreda möjligheten att fastighetsskatten på vattenkraften tillfaller den region där vattenkraften finns
- producera ett överskott av förnybar el för att skapa fler arbetstillfällen runt om i Sverige och samtidigt exportera ren el till resten av Europa
- att Sverige ökar skyddet av fritt rinnande vatten och ett stopp för utbyggnad av småskalig vattenkraft.

## Kultur och civilsamhälle

Miljöpartiet har som målsättning att minska skillnaderna i tillgång till kultur i Sverige. Vi vill att de nationella institutionerna som Kulturrådet och kultursamverkansmodellen ska

verka för kultur och museum i hela landet.

Den kulturella infrastrukturen som finns med bibliotek, kulturskolor, scener och studieförbund är viktig och ger möjligheter för både individen och samhället. Vi vill också stärka de ekonomiska villkoren för konstnärer och kulturskapare, till exempel genom att göra stipendier och ersättningar pensionsgrundande och berättiga till socialförsäkringar.

Människor som bor i landsbygd är oftare medlemmar i föreningar och deltar i fler studiecirklar än människor som bor i städer. Det lokala kulturlivet kan vara rikligt och inkluderande genom amatörteater, körer och en aktiv kulturskola, ofta med hjälp av ideella krafter. Civilsamhällets organisationer och aktiviteter, inte minst inom idrotten, skapar tillit och nya personliga kontakter och kan bidra till att minska sociala klyftor i samhället. Det krävs trygga och långsiktiga villkor för idéburna organisationer för att säkerställa utveckling. Detta kan ske via exempelvis idéburna offentliga partnerskap. Folkbildningen genom folkhögskolor och studieförbund är också viktiga för att attrahera både unga och vuxna till landsbygden. Studieförbunden och civilsamhället tar idag ett stort ansvar för att lära asylsökande svenska och för att skapa meningsfull sysselsättning under asyltiden. De arbetar även med validering av så kallade generella kompetenser och ger kompetensbevis inom färdigheter att hantera information, lösa problem och att samarbeta. Dessutom spelar de en nyckelroll i att få fler äldre att hantera digitaliseringen.

## Miljöpartiet vill

- att statliga kulturinstitutioner ska ha verksamhet i hela landet
- att det statliga anslaget till regional kulturverksamheter ska öka
- utöka mediastödet för att skapa bättre förutsättningar för oberoende, granskande journalistik och en mångfald av medier över hela landet
- öka samverkan mellan civilsamhället och offentliga verksamheter
- stärka kulturskaparnas sociala trygghet, samtliga stipendier ska berättiga till socialförsäkringar och pension.

## Utbildning

För att människor ska kunna bo på landsbygden krävs tillgång till utbildning i hela landet, från förskola, grundskola och gymnasium till högskola, folkhögskola och studieförbund.

Miljöpartiet vill att elever i hela landet ska ges tillgång till en bra skola. Vi vill ha en jämlik skola där resurser till skolan fördelas efter behov. Våra investeringar i skolan ger mer till alla men mest till skolorna med svårast förutsättningar. Fler barn ska ha behöriga lärare i alla ämnen och stöd av skolans andra funktioner, såsom tillgång till bra elevhälsa, speciallärare och specialpedagoger, studie- och yrkesvägledning och bra skolbibliotek med utbildad personal. Arbetet för att stärka förskola och fritidshem genom mer utbildad personal och mindre barngrupper ska fortsätta. Potentialen i fjärr- och distansundervisning bör tas tillvara och utvecklas.



Satsningar på forskning och högre utbildning har lett till många nya högskoleplatser i hela landet. Utbyggnad av bredband och it möjliggör nu distansutbildning och undervisning på nya sätt. Stora satsningar har gjorts på vuxenutbildningen, vilket ger fler människor möjlighet till utbildning, livslångt lärande och möjlighet att ställa om i arbetslivet. Vi vill se forskningssäten kopplade till universitet och högskolor i varje region. Vi vill också att staten ska ta ett större ansvar och öka samverkan mellan regionala lärosäten och kommun, exempelvis för att säkra lärarförsörjningen. Fler unga i Sverige ska välja att gå en högre utbildning, även om det inte finns en tradition av högre utbildning i familjen.

## Miljöpartiet vill

- bryta skolsegregationen och ge både kommuner och fristående huvudmän bättre verktyg för detta genom att förverkliga Skolkommissionens förslag
- att resurser till skolan i högre grad ska riktas till de skolor som har störst behov
- att staten ska ta ett tydligare ansvar för en likvärdig skola över hela landet
- verka för breddad rekrytering till högskola/universitet
- öka tillgången till högre utbildning i hela landet och möjligheterna till distansutbildning.

## Service och sjukvård

Att erbjuda kvalificerad vård för människor i landsbygd eller mindre orter möter särskilda utmaningar. Det är svårt att rekrytera personal, att behålla specialistkompetens när

operationer görs sällan och vården blir ofta dyr. Miljöpartiet vill stärka den nära vården och patientsäkerheten i hela landet. Vi vill fortsätta utveckla möjligheter inom e-hälsa, ambulande sjukvård och mindre vårdenheter för inläggning och bevakning. Den forskning och utveckling kring glesbygdsmedicin som redan finns i bland annat Västerbotten vill vi bygga vidare på. Vi vill utveckla möjligheterna till grön rehabilitering.

God tillgång till service, hälso- och sjukvård är en viktig förutsättning för att hela Sverige ska leva. En grundläggande faktor för detta är tillgång till bredband för att kunna nyttja digitaliseringens möjligheter. Vi vill bygga ut lokala servicekontor för att samordna offentlig och kommersiell service och bidra med stöd och rådgivning. Sådana center kan bidra med ombudssystem för till exempel apotek, post och Systembolaget, samt erbjuda så kallade egenvårdcentraler där patienter träffar vårdpersonal via videolänk. Här kan människor komma i kontakt med myndigheter såsom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen eller Skatteverket via videolänk, och erbjuda möjlighet att rösta vid val. Verksamheten kan kombineras med till exempel livsmedelsbutik, kafé eller frisör.

Miljöpartiet vill främja god hälsa i hela Sverige och minska skillnaderna i hälsa mellan olika delar av landet. Vi vill öka forskningen kring folkhälsa och öka åtgärderna för särskilt utsatta grupper. Natur och utevistelse kan vara positivt för hälsan, därför vill vi stärka naturens och utevistelsens koppling till folkhälsa och elevhälsa.

## Miljöpartiet vill

- främja hälsa och minska skillnaderna i hälsa i hela landet
- ge tillgång till offentlig service i hela landet
- tydliggöra ansvarsfördelningen mellan kommun och landsting i folkhälsofrågor och stärka kopplingen till miljömålen
- utveckla validering och snabbspår för att ta tillvara kunskap och erfarenhet som nyanlända har
- utöka antalet utbildningsplatser inom vårddyrken vid lärosätena.

## Bostäder

Miljöpartiet vill åstadkomma en hållbar och cirkulär bygg- och bostadspolitik för att säkerställa kommande generationers tillgång till levande natur och mångfald, såväl i staden som i lands- och glesbygd. Detta ställer krav på att offentliga aktörer såsom kommuner och regioner långsiktigt utvecklar och använder sitt ägarskap av mark på ett hållbart sätt, för att det växande samhället ska värna och utveckla den biologiska mångfalden.

Av landets 290 kommuner uppger 250 att de har brist på bostäder, och främst billiga bostäder och boendialternativ för ungdomar. Även bostäder för äldre saknas i stora delar av landet. Bostadsbyggande i lands- och glesbygd är väsentligt lägre än i städer och tätorter. Produktionskostnaden för nya bostäder är ofta högre än marknadsvärdet, vilket leder till svårigheter att få finansiering.

Miljöpartiet vill utveckla möjligheter till samarbete mellan kommuner för att öka tillgång-

en på allmännyttiga bostadsbolag som kan bidra till varierat bostadsutbud i hela landet.

## Miljöpartiet vill

- införa stöd till bo- och byggemskaper, och till kollektiv- och generationsboenden
- förbättra förutsättningarna för finansiering för att bygga på landsbygd
- utveckla det statliga stödet för byggande och renovering av klimatsmarta hyreslägenheter
- minska byggsektorns klimatpåverkan genom att bygga fler trähus och anta ett nationellt mål om att hälften av alla flerbostadshus ska byggas i trästomme 2025, vilket också kan skapa nya arbetstillfällen runt om i landet
- ge Statens Bostadsomvandling AB ett utökat uppdrag att bygga äldreboenden i kommuner med svaga ekonomiska förutsättningar, för att därigenom bidra dels till äldreboenden, dels till att befintliga bostäder kan erbjudas nya köpare.

## Transporter och infrastruktur

Goda kommunikationer är avgörande för Sveriges landsbygder och för utveckling. Det gäller både vägar, järnvägar och bredband. Vi vill bygga ut järnvägen i hela landet och satsa på regionala banor. Vi vill bygga nya stambanor för höghastighetståg för att erbjuda ett bra alternativ till flyget och för att frigöra bankapacitet till regionaltrafik och gods. Vi vill driva en politik som skapar förutsättningar för människor att resa säkert och klimatsmart.

För att transportsektorn ska bli fossilfri krävs förändringar i hur mycket vi reser och transporterar, hur transporterna sker och med vilket bränsle. Fossila drivmedel ska ersättas med hållbara fossilfria bränslen och hållbara transportalternativ ska finnas tillgängliga i hela landet. Därför genomför Miljöpartiet det största reformpaketet för transportsektorn någonsin, med ett bonus-malus-system som gynnar den som väljer elbil eller biogasbil och bränslebytet som fasar in allt mer förnybart i tanken. Vi vill satsa för att möta landsbygdernas transportbehov och på utbyggnad av laddinfrastruktur och biogas. Beroende av bil ska inte behöva innebära beroende av olja. Därför vill Miljöpartiet utreda att införa en glesbygdsbonus i bonus-malus-systemet, där människor med liten eller ingen tillgång till kollektivtrafik får en förhöjd bonusdel. Även reseavdraget behöver reformeras för att gynna människor som saknar tillgång till kollektivtrafik. Dagens regler gynnar bilåkande i storstadsregionerna och resande med bil framför resande med kollektivtrafik. Vi vill också förbättra möjligheterna till cykling och cykelpendling – behovet av cykelbanor är inte begränsat till städer utan är något som behövs över hela landet, för både vardagstransporter och turism.

Infrastrukturen för vatten och avlopp har stora behov av renovering och utbyggnad. De senaste somrarna har grundvattennivåerna varit hotfullt låga och lett till brist på dricksvatten i stora delar av Sverige. Miljöpartiet vill stärka hänsynen till ett förändrat klimat i samhällsplanering och vid byggnation. Vi vill utveckla bättre kretsloppslösningar och ökad hushållning med vatten. Vi

vill skydda och återskapa fler våtmarker som naturligt bidrar till att rena vatten.

## Miljöpartiet vill

- rusta upp det befintliga järnvägssystemet rejält i hela landet
- bygga fler laddstationer för elfordon och investera i produktion och distribution av biogas och andra biodrivmedel i hela landet
- utreda att, när bonus-malus-systemet är infört, införa en glesbygdsbonus, där människor med liten eller ingen tillgång till kollektivtrafik får en förhöjd bonusdel
- öka möjligheterna till cykling i hela landet – vi vill bygga nya cykelvägar som bygger ihop det regionala cykelnätet till ett nationellt stomnät av cykelvägar och leder
- satsa på utbyggnad och renovering av vatten- och avloppssystem
- utveckla tillgång till service och satsa på snabbt bredband i hela landet
- reformera reseavdraget
- stärka incitamenten för att efterkonvertera fordon så att klimatpåverkan minskar.

## Digitalisering för landsbygderna

Digitaliseringen har stor betydelse för landsbygden, både för boende och för företag och organisationer. Tillgång till bredband innebär tillgång till viktig samhällsservice. Det skapar också nya möjligheter att möta de utmaningar som följer av långa avstånd

och gles befolkning, samt nya möjligheter att utveckla och använda produkter, tjänster och affärsmodeller. Samtidigt kan brist på pålitlig uppkoppling leda till minskad konkurrenskraft och försämrade möjligheter.

Miljöpartiet vill att staten tar ansvar för utbyggnaden av bredband och ger ekonomiskt stöd för att öka tillgängligheten till internetbaserade tjänster i hela landet. Det är viktigt att kommuner kan samverka kring avtal för digitalisering och utbyggnad av bredband. Även fiberföreningar gör en viktig insats för utbyggnad av bredband. Miljöpartiet vill satsa för att hela Sverige ska ha en säker och välfungerande digital infrastruktur.

Pålitlig uppkoppling är viktigt för samhällsinformation och skapar förutsättningar för digital kommunikation, resfria möten och distansarbete. För att digitaliseringens potential ska kunna utnyttjas till fullo behövs både investeringar och ny kunskap i företag och organisationer.

Miljöpartiet vill fortsätta det pedagogiska utvecklingsarbetet kopplat till distansutbildning som redan idag sker vid många lärosäten.

Tack vare digitaliseringen och utvecklingen av ny teknik kan utbildning erbjudas på fler sätt än tidigare, vilket förbättrar möjligheterna att erbjuda utbildning i alla delar av landet.

Kunskapen om digitaliseringens möjligheter behöver öka. För företag kan ökad digitalisering stärka den långsiktiga näringslivsutvecklingen. Inom jord- och skogsbruket kan digitalisering bidra till ökad precision i produktionen, ökad lönsamhet och förbättringar för klimat, miljö och djurvälstånd. Inom besöksnäring och stora delar av

tjänstesektorn är digital synlighet och kommunikation avgörande för en framgångsrik verksamhet. Även inom andra branscher, som bygg och anläggning eller tjänstesektorn, finns ofta stor potential till utveckling genom att stärka användningen av digitala strukturer.

## Miljöpartiet vill

- stödja digitalisering i hela landet genom en väl utbyggd och välfungerande digital infrastruktur
- stärka digitaliseringen för små och medelstora företag på landsbygd
- förbättra besöksnäringens förutsättningar genom digitala tjänster
- utveckla möjligheterna inom vården att dra nytta av digital teknik och e-hälsa
- öka kunskapen om hur digitala hjälpmedel kan stärka skola och utbildning
- verka för väl fungerande telefoni och internet i hela landet.